

6 ÅRG.
Nr 26-27

TIDEVARVET

7 JULI
1928

TIDEVARVET
Nr 26-27: 1928

Årets provkarta, veckans ledande artikel.

I Molnen vid Adria ger Tidevarvets medarbetare Pier Gudro en skildring och förklaring till de balkanska förvecklingarna.

Nordiska Interparlamentariker-mötet, som har varit samlat i Stockholm ägnade sin första dag åt frihandelsfrågan. Riskfyllda gränser innehåller några av de vid tillfället framlagda synpunkterna.

Dr. Ada Nilsson inleder i artikeln Kampen mot våra folksjukdomar en redogörelse för tuberkulosens förekomst och bekämpande i vårt land.

Fem valprogram framläggas för våra läsare till begrändande.

Artikeln om Gina Lombroso innehåller utdrag ur en självbiografi som Tidevarvet hämtat ur den nyligen utkomna boken Führende Frauen Europas. Det är vår avsikt att mot denna levnadsskildring ställa även några av bokens övriga.

Veckans novell heter Ett par handskar.

Olga Elmdahl
Modemagasin
Kungsgatan 53. Tel. 10851
STOCKHOLM.

Svenska Eldbegängelse Föreningens Byrå
Korsvägsgatan 2 A - Stockholm
Öppen 10-11, 2-4, lörd. o. helgdagar
sittar 10-12

Eldbegängelse - Begravningsbörjan
Medlemsamtningar - Örer
Kolombianer från 150 kr.

Högfrekvensklinik
Tystra gatan 12. Tel. 740 89
Stockholm

Gibt, Nerv- & Rheumatische Beschwerden
Spec. Aderförstärkung, Sömnlindring
Kliniken öppen 10-12
Söndagar 10-11
Övriga tider efter överenskommelse
Barn före 10 kvartalsvis patienter

Varje förtäringssitt humöret är
en två till till
Normalms Tvättsal
Riddaregatan 14, tel. 76426
Vi mottager allt slags tvätt till
plåtens lägsta priser. Hållna
dagligen.
Specialité: Stärktvätt

Molnen vid Adria

Semester

Det brukar sägas att med våren och islossningen de politiska tidelserna plåga komma i brand på Adrias ostkust, men det sista året ha de flammat lika högt både under höst- regnen och vinterstormarna, som nu då våren och sommaren sent omsider gjort sitt intåg, och vinet på nytt blommat. I de jugoslaviska städerna ha demonstrationerna jagat varandra, knäppt ha studenterna på ett håll utömt sin energi och unnat sig en paus förän deras medbröder på ett annat i sin tur börjat krossa fönsterrutor och ropa okvädigsord mot inhemska politiska fiender såväl som mot Italien, och i skulptur-tian ha diskussionerna i månader varit sådana att skottväxlingen den 20 juni, då två parlamentsledamöter dödades och tre andra livsfarligt sårades, förefaller nära nog naturlig och i varje fall fullt konsekvent.

Och dessemellan har det hållits och hålles i skrivande stund möten där de olika nationalistiska föreningarna, som numera i serbernas, kroaternas och slavernas rike växa som svampar ur jorden, manifesterar framfyllt sitt hat till den italienske grannen. Helt nyligen har det sålunda firats orgier i våltalighet i Spalato av en dylik sammanslutning som bär namnet Jadranska Straza, vilket är uttytt Den adriatiska vaktposten. Bland det myckna, som där sagt mot Italien äro i synnerhet vissa yttranden värda att begründas. "Vi rådas ej längre för imperialistiska grannars krigsplaner", utropade mötets president. "Vi frukta ej längre att våra gränser trakas-

seras av tullmän, av högfärdiga österrikiska och ungerska hejdukar. Nära en tredjedel av Jugoslaviens gräns går utmed det Adriatiska havet, och därigenom har vårt rike blivit framfyllt av en sjöstat och förvandlats till en port för hela det östliga och slaviska Europa." En annan medlem förklarade: "Man har tagit från oss Zara, Triest, Fiume; Kroatiens lungor. Vi böra kämpa och kämpa skola vi utan avbrott. Gud kommer att ställa det våldiga Ryssland på fötter igen, de slaviska folken skola förenas till en mäktigt enhet och då det skett komma utan strid, endast genom ett penn- drag. Triest och Fiume, Zara och Skutari att återgå till sina rättmätiga ägare."

Vad som här är värt att lägga märke till är dess betanad av de slaviska folkens förening, dels förklaringen om Jugoslaven som utgångspunkt för Östeuropa. Vad Italien nämligen alltid fruktat är just slavismen, d. v. s. de slaviska folkens samling under en gemensam orientering. Det torde sålunda ha varit rädslen för en slavisk gruppering under nytt ledarskap, som på sin tid bidrog — och kanske mer än något annat — att Italien hölls kvar i det i och för sig föga naturliga förbundet med Österrike-Ungern och Tyskland, och det är ytterst betecknande, att man i Italien efter att tidigare ha visat äldrigast sagt svala känslor för Tyskland nu plötsligt börjar närma sig detsamma, spänna in i Alto Adige och påpeka att de bägge län-

derna ömsesidigt skulle draga fördel av att hålla samman och söka närmare ekonomisk och politisk kontakt med varandra.

Vissertligen försökte Italien under världskriget en slavisk-vänlig politik som, fast den saknade varje genklang i landet, dock ledde till att man på Capitolium i april 1918 med pomp och ståt firade avslutandet av en "patto latino-slavo." Ett fördrag som emellertid var onaturligare än något annat Italien slutit och som slets sönder redan året därpå, då D'Annunzio, med den då sittande regeringens goda minne, gjorde sitt berömda, erövrartåg till Fiume — orsaken till den öppna misstänning, som man sedan dess i konung Alexanders stater visat Italien.

Ty att Fiume skulle läggas till de andra hamnar, som förut avträtt till Italien, och ytterligare ett antal slaver till den halva million som tidigare gränseregiarer förbytt i italienska understat, har man i Jugoslaven tagit mycket hårt och energiskt sökt opponera mot genom att arbeta för att Fiume och Triest skola under italiensk flagga på någon högre grad av förkovran. Det förnämsta skälet till att det f. n. mer än någonsin aktuella Nettunofördraget, av Jugoslaven ej ratificerats, är just det att jugoslaverna anse att det gynnar Triest och Fiume på Spalatos bekostnad, och det är betecknande att man i Jugoslaven använt sig av den omständigheten, att det ej trätt i kraft och infört nya järnvägstaxor, som med cirka 30

(Forts. å sid. 6)

Riskfyllda gränser

Kravet på nedrivandet av de riskfyllda gränser nationerna emellan som tullar och passvängs representar har äro kraftigt betonats. Kravet ingår såsom ett viktigt led i Ekonomiska världskonferensens program och medlen för detta programs genomförande var den centralpunkt kring vilken diskussionen i måndags rörde sig, då Nordiska interparlamentariker-mötet öppnades.

Inkonsekvensen mellan världskonferensens resolution och de enskilda parlamentens handlande ligger ju i öppen dag. En förklaring till inkonsekvensen gavs av generaldirektör Örne i det han påpekade huru genomförandet av resolutionen kräver uppgivande av en mängd älskingspunkter på varje stats, varje partis program, till förmån för det hela bästa. Varje land omhuldar ju exempelvis en mängd tullar som äro meningslösa eller rent skadliga för landet själv och som står kvar endast på grund av vanans makt. Likaså är passvängt ett ok, som vi

blivit så vana att bära, att vi med all makt strävar emot, när det blir tal om att lyfta af det.

Ett steg, på vägen mot resolutionens förverkligande vore om de enskilda regeringarna noga studerade den resolution de varit med om att skapa, det material värd på resolutionen grundas och de förhandlingar varur den framgätt. Sedan gäller det för regeringarna att avhålla sig från mätt och steg, som stå i strid med världskonferensens riktlinjer och som äro skadliga för det ekonomiska samförståndet i världen. En positiv åtgärd från de enskilda staternas sida vore att underkasta sitt landa handelspolitiska lagstiftning en ingående granskning för att komma till klarhet om de punkter, där den står i strid med Genèveprogrammet. Sedan granskningen skett borde ändringar i lagstiftningen företagas i syfte att befria näringslivet från onödiga hinder.

Vikten av ekonomiskt samarbete mellan de nordiska länderna betona-

des också. Ett samarbete som naturligtvis skulle innebära bortfallande av tullgränser och passväng mellan dessa länder. Detta skulle kunna bli en handlingsdemonstration av stor betydelse och kunde tjäna som grundplåt i världens ekonomiska enande. Det skulle också borra ett hål i de ekonomiska skjelmurarna nationer emellan som byggs upp under århundraden och alltjämt påbygges — medan de endast på papper rives ned. Ty varje handling är betydelsefull som kan tjäna som belägg för sambandet mellan det hela och den enskildes bästa. Både när det gäller världen — nationerna och folket — individerna.

I synnerhet föreslaget om passvängens upphävande mellan de nordiska länderna, väckte allmän genklang. Bland rådets medlemmar. Man beslut där för att återupptaga detta förslag på rådsmötet i Oslo 1929. Såvida inte rådets opinionsyttrande redan dess förfinnas så resp. regeringar skulle befinnas så klockart för föranlett någon verklig åtgärd.

I samband med frågan om semester-möjlighet för alla arbetande människor — en fråga som ju varje sommar är aktuell åtminstone för vederbörande själva — skulle jag vilja sätta en liten hinderssten i trädgårdsmästare, som under den tid av 20 år han haft anställning på samma gård aldrig med sin för besattarna markägarna eller ängarna, som börde till de cirka en halvmiljens värd från huvudgården belägna torpen. Det skall inte sägas, att det var enbart britten på en stammanhängande ledighet som föranledde denna häpnadsväckande oföretagsamhet. Men det ligger något i detta: att är efter år vara så fast bunden vid samma värd, att man av nödvändighet avstår från varje djärvare utflykt, vare sig på nya tankelöser eller till främmande jordiska orter. En sådan bundenhet utan avbrott av en tillräckligt lång och effektiv ledighet kan knappast undgå att sätta spår på människor. Är man trädgårdsmästare går man kvar i trädgård och pysslar också på söndagarna och tänker fortfarande på gurkor och sparris. Är man journalist blir städd från tidningsläsning och visslamma samtal till gods och allt intresse släppligt av böcker alltför mådosamt. En kusk kan man träffa i stallet också på hans fritid och en humör släpper inte tanken på barnkläder, måltider och sött.

Det är ändå märkligt att se i hur hög grad en förändring av den livsanda omgivningen kan ge människor hjälp att se sina dagliga sysslor i mera rättvisa proportioner. Det behöves inte längre vara ett allmogens och det som ligger närmast angår mig själv som växer till livets viktigaste innehåll. Det finns andra människor som arbetar och har sitt att dras med. Bara det att se i ett nytt rum kan kasta ett annat ljus öfver tillvaron. En sådan justering av ömndet till efter annan är nödvändig för alla.

Inom industrien är semesterleden ganska ny — kanske trettio år. Men den går framåt. En veckas ledighet med lön är vanligt, men det finns dem som bara arbetar fyra dagar. Det finns också grupper av tre affärsanställda, som efter 5 och 10 arbetsår och efter uppenbart av viss ålder kan få ända till 14 dagar stier 3-veckor. Men det finns yrken som inte erbjuder sådan möjlighet till ombyte och vila. Lantarbetarna ha i stor utsträckning endast spridda dagar, de sedan gammalt av olika anledning fria fredagarna till ett antal av omkring sex. Friveckas mittar 24 städer och 1 november är fridag om vederbörande byter plats — annars utgöres ledigheten vid den tiden av en friveckofredag.

Husmodrarna har i stort sett ingen semester alls. Till kravet på semester för alla bör också kravet på möjligheter till dess utnyttjande, inte minst genom reor. Stugeföreningarna mellan industriarbetarkor, studentkor så fr. giftfästare: sika medlemmar en skön landställe till billigt pris. Flea stora företag har semesterfria på sina anställda, ett efterföljande exempel.

Det är väl med dessa anordningar Ty med den nya upptäckten om sig själv, som man får genom att byta viseshors får man också mött att på ett helt nytt sätt intressera sig för människorna, och man milar. Tank, sälla otänkligen möjligheter för den, som t. ex. avänder ett par dagar på ombudsor, att erfara hur choklad- och bananpajarna har det ställt och avlyssna deras äldsta samtal om hur många kola de har råd att köpa ur sina körgår. Och vilket studium av olika stiftningen olika anda skapad genom åskvardheten eller drygheten hos såväl heliga som anställda av lägre graden. Alla detta, bljud på köpet under reor. Dessutom bylde en huvudsak för resultat förvärdshet, som inte är oföretärliga; att upptäcka att landsbygdens är en väsentlig del av landet och att dess befolkning lever, ett liv, som är fyllt av allvarsam arbete och vars intressen är fullt jämbördiga med stadens. Men till den upptäckten räcker inte en semester på en vecka. Kanske inte ens på tre. Det är trots allt ännu svårare att beträda nya tankelöser, än att upptäcka nya fysiska orter.

Allt flera köpa i Konsum

Principen är där:
sunda vator i
sunda butiker.

KONSUMTIONSFÖRENINGEN STOCKHOLM

TIDEVARVET

Utkommer varje helgfri lördag.
Svulplap 1-3, 2 v., Stockholm.

UTGÅRE

Ado Nilén.
REDAKTÖRSKOMMITTÉ:
Elin Wägnar.
Elinahjelt Tamme.
Honorius Hermelin.

REDAKTÖRSKRIFTERARE

Carin Hertzell.
Mottagningslist 10-12.
Telefon Norr 4843.

EXPEDITION:

Telefon Norr 28243.
Kontorstid kl. 10-12 f. m. 1-4 e. m.

PRENUMERATIONSPRIS:

För helår kr. 4,- halvår kr. 3,50,
kvartal kr. 2,- Lönsumma 15 öre.

ANNONSPRIS:

1 text 20 öre
per millimeter.
Textsida eller särskilt begärd plats 25 öre

Stockholm 1928
Wahlstedts Tryckeri Aktiefelag
Storgatan 22

Mathilda Staël von Holstein

Ledamot av Sveriges Advokatsamfund.
Malmorgsgatan 3, Stockholm.
Telefon 288, 289.

Familjerätt. Hyresrenden. Testamente. Bouppteckningar. Förfrågningar från ländorten besvaras omgående.

EVA ANDÉNS Advokatbyrå

inneh. Eva Andén. Ledamot av Sveriges Advokatsamfund.
Herkulesgatan 1, Tel. 7575-1756.
E. L. La Vangeman.
STOCKHOLM.

SPECIALTILL: Familje och arvskav. Bouppteckningar och testamenten. Förvaltningsuppdrag. Även skriftliga förfrågningar.

Advokat Hugo Lindberg

Ledamot av Sveriges Advokatsamfund.
Kungsgatan 6, 6 v. Huset Stockholm.
Tel. 14799, N. 10130.

Inläsning genom Stockholms Tandläkarkörning

Tandläkare Birgit Stenström
Götgatan 55, mottagn. 10-11, 1-6 och efter örensst. sönd. 90-95.

Tandläkare Set Hedlund

Stureplan 13 (D. Ns hus)
Tel. 12047 Mottagningstid 4-5 e. m.
Kostnadsfri rådgivning

Engelbrekts Sjuksköterskebyrå

ansk. exp. sjuksköterskor och enkla, även barnsköterskor.
Valhallaväg. 18, 86181, N. 24113

Sjukvårds- och Förbandsartiklar
Kirurgiska Cammivare, Bandager eller sling, Elektriska Hörapparater, Induktionsapparater, Åderbräckstrumpor, Bräckband, Ryghjällare, Grossskorrekter och Gördlar, Brösthjällare, Lungskyddare, Skiljehansor, Liggyrvar, Dumböjor, Derussvärtdrällor eller slag m. m. Besök eller tillskriv oss. Illustrerade kataloger gratis.
Magasin Special
Vesterlånggatan 66
(Ingående i Passagen)
Birger Jarlsgatan 9
STOCKHOLM

DUCHATTELLER från kr. 35.

Chalonger 28 - Baddfiljor 60 - m. m.

Danielsson, Metzerg. G. Tel. Sö. 766.

Berliner Bock Dricka

Damerans Favoritdryck. Måltidsdryck.

RESANDA BRYGERI A. B.

Tel. Hagalund 10. Postadr. Råsunda.

Årets provkarta Kina återigen Ut från Medborgarskolan

Partiprogrammen och partiförklaringsarna komma. Samma enformiga föresvars- och löftespolitik hos alla! Man breder ut allt; vad det egna partiet utträtt under den gångna perioden, och vad det kommer att utträtta under den kommande. Det måste så vara, så länge frågorna ska behandlas, inte sakligt utan med hänsyn till att locka väljarskaran. Det ger knappast anledning att kommentera. Vem som helst skulle egentligen allt efter läget kunna utbeträda samtliga partiprogrammen. Det är huvudsakligast en räknefråga.

Det är därför inte något vidare starkt intryck av politisk vilja man får vid genomläsandet av dessa aktstycken. Reflektionerna göra sig själva.

Högerpartiet kallar Sveriges Folk till värn för den borgerliga samhällsordningens bestånd. Det är Sovjet-Ryssland och den socialistkommunistiska majoriteten i andra kamrarna, man hotar med. Högerens uppgifter räknas upp de äro de vanliga, däribland föresvare. — En såk skulle man dock vilja veta. Vad menas med »ungdomens fostran på den kristna livsåskådningens grund»? Hur skall det gå till? Skall ungdomen lära sig att tillämpa kristen tro i samhällsformerna? Då kanske åtskilliga av de nuvarande samhällsbevarande formerna finna vika. Eller betyder det endast ett visst antal lärötimmor i veckan. Det verkar i varje fall egendomligt, att omedelbart efter denna mening följer d. s. k. föresvare.

Frissnandets landsföreningen och Sveriges liberala parti ha inte heller något anmärkningsvärt att komma med. Frissnande Folkpartiet talar med stolthet om sin regeringsställning och den utsökta förmanen att vara tungan på vägen. Liberalerna gå in för militarismen för fredens skull, som det heter, de folkfrissnande vilja ej ha ökade rustningar, d. v. s. ställningen från riksdagen är bibehållen, där liberalerna stå höger ganska nära i militärfrågan. — Nämnas mått att liberalerna fortfarande ta upp kravet på revision av det proportionella valsystemet. — Jordfrågan spökar alltjämt i form av arrendelagstiftning och betesförbättring m. m. Jordvärdet talas icke om.

Socialdemokraterna använda sig i första hand av den borgerliga samlingen och arbetsfredslagstiftningen. Ej att undra på för övrigt ty bägge delarna äro klumpiga samhällsbevarande försök, som komma att verka i motsatt riktning mot vad de äro ämnade till. Socialdemokraterna vilja förhindra att som hittills »en liten falang av medlemmarna

De ändlösa inbördesstriderna i Kina nådde för ett par veckor sedan en sorts mistolste. Nationalistiska grupperna, eller sydarmen, erövrade huvudstaden Peking. Efter denna viktiga seger uppstod som vanligt en stor förvirring. De nationalistiska generalerna som lyckats intaga Tientsin, råkade i inbördes tvistigheter om vem som skulle få dra fördel av denna bestigning. Samtidigt utspände området för de tillbakaträngda nordtruppernas våldsamerhet.

Chang Tso-lin, ex-handiten. Mandsjurietts härskare, som kraftigt bekämpat kommunismen men överflyglats av sydpartiet blev under sin flykt från det allmänna hotade Peking dödad vid ett bombattentat mot hans tag. En av de mest framträdande personerna i det kinesiska krigskådespelet har därmed försvunnit. Hans trupper var kända för sin stränga disciplin och för sin stora organisationsförmåga höll Chang ordning i det av honom enväldigt behärskade Mandsjuriet. Han beslöt sig för att bistå sina nationalistiska här anställa befrielsestyrkor för Peking men utförde aldrig beslutet utan lämnade istället efter växande öden huvudstaden och föll offer för attentatet.

Nationalisterna ha ifrågasatt ett förtägg till Mandsjuriet. Lika förtägg ifrågasatt av nordpartiet i sycken förverkliga sina planer på självständighet med nationalisterna. Peking har övergivits som huvudstad till förmån för Nanking, vilket i hög grad förargat Nankings rival, Canton, som hellre såg att Peking bibehöll äran än att den överflyttades på Nanking.

Samtidigt med dessa mångfaldiga strider och händelser har Kina att klara upp det i betydelse allt överskuggande förhållandet till de utländska makterna och kämpar där en alltmera självmedveten kamp för de gamla orättfärdiga traktaternas ersättning med nya. Det första villkoret för Kinas återuppbyggnad är befrielsen från dessa föredragna förtägg som alltjämt göra dess likställighet med makterna till en omöjlighet.

med rötter endast i en försvinnande bräddel av nationens» att spela en avgörande roll. Vi hålla socialdemokraternas räkning för uttrycket mellan äm, vi ta det som ett erkännande av, att de frissnande kvinnornas inte gå med på den borgerliga samlingen.

Mera betydande än det som står, är kanske, vad som icke står, på samma sätt som tystnadens ödar talar mer än ord. Och vilka uppgörelser, mellan partierna, som dölja sig bakom de ofentligtgjorda programmen, få väljarskarnorna icke veta. Den hastiga omväxlingen, som ägt rum inom valkretsförbund, där tanken på borgerlig samling till helt nyligen varit alldeles främmande, tyder på en generalorder från högsta ort. Mot vilken lön vet man däremot inte!

HJELPEN SIONEN

Herrgårdsskolan.
Carlborg, Södertälje, mottager ett begränsat antal elever på flickskolans alla stadier. Avgångsbetyg från kl. VIII med förför **Normalkompetens**. Individuell undervisning inom ramen av skolans kursplan. **Praktiskt arbete** i uppfostrande syfte. **Anna Sundin, Tel. Södertälje 532.**

När Ni behöver
Vichy- och Sodavatten
Ring då
Koop. Mineralvattenfab. Thor
TEL. SÖDER 156 11 & SÖDER 336 11
Hemsändes direkt efter order

Vårkursen i Kvinnliga Medborgarskolan vid Fogelstad avslutades d. 27. Junij under enklare och vackra former. Närvarande voro bl. a. Fogelstadförbundsens då. ledare, ledamöter, fogelstads. Elisabet Tamme, författarinnan Jeanna Oterdahel samt Biblioteksdirektionen för finska folkskolorna, fil. mag. Helle Canellin, ombud för Marta-föreningar i Finland.

Sedan några sängers junij, rikades av rektor Hermelin i ett kort men innehållsrikt anförande några behjärtansvärda tankar till de närvarande. Hon erbjöd om Heidsensams ord i Karolinerne: »Stilla, godt folk, gränsvägen kommer» — och slutet med ett ankytande till Thorells tankar: ingen kan hindra en att i historien blifva en med det goda man förstår.

Hänförd över den goda anda, han fram ställde, tackade magister Canellin för den titel, hon fått vara skolans säng. Jeanna Oterdahel läste upp en av sina sagor, synerligen väl lämpad för stunden. Äter sjöngs några sånger, och vårkursen 1928 var en saga blott. Men liksom varje verkligt vacker sago är en god sådd, så också med denna.

Den nu avslutade kursen har besökt av 15 elever, representerande skilda arbetsområden och äktskapsklasser. Även blida har varit mycket varierende, från knappa 20 upp till 55 år. Det oaktat har samhällsberättelserna varit starkt värde den samlande, enande kraft, som är personifierad i skolans rektor, Honorius Hermelin. Det är hon och hennes medhjälpare, som skapat denna helt avspännande och mer än allt annat god Medborgarskolan. Det är hon som till sin förtretelse, den verkliga är. Hurudan är då denna anda? Den är äktheten, friheten, toleransens, modets, ansvarsaktans och tjänarviljans anda. Broderskapskänslan synes här väl genomförd. Ingen lever i den andres skugga, utan envar får tillfälle att låta sitt mäkt av krafter komma till utlösning.

Humorn och den sunda livsgladjen äro ingående handlade. Med det idoga arbetet omväxlar glada samkväm och utförelse, sång, lek och dans.

Undervisningen bedrivs på ett sätt, som gör det hela mera till ett nöje än ett arbete. Skolan förfogar över de yppersta lärarekräfter.

Lektioner i psykologi och historia ha medletts av rektor Hermelin, som äger en ovanlig förmåga att levandegöra sina framställningar. Vid historieuundervisningen utgår hon äft. Förn något aktuellt ämne i dagstippen och, således med samband med det förlutna, hamnar man snart i något fjärran, svanna tid, franska revolutionens, det gamla romarikets, det klassiska Hellas, Egyptens eller Asysiens storstudiet.

Vid undervisningen i medborgarkunskap, som ledes av fröken Eiba Halgersson, har för övningss skull arrangerats en fröngad kammar, där envar har sin givna roll att utföra. I denna kammar förenas alla allmänna sammanträdanden, förtäggstyrelsen, barnavårdsnämnden, skolskyddskåren, kommunalstyrelsen m. m. Vid sidan härav arbetar även en diskussionsklubb, där eleverna få tillfälle att öva sig i muntlig framställningskonst.

Fröken Margareta Bohlin har invett deltagarna i ihålltelles förtäggliga mygter, dukning, servering m. m., liksom gymnasialdirektor Barbro Lychova varit en god trösnare vid den dagliga gymnastiken samt dessutom undervisat i vävning, sömnad och många andra arter av kvinnlig slöjd.

Utöga de ordinarie lärarna ha även föreläsningar av mer sporadisk karaktär förekommit. Dr. Ada Nilsson har hållit en serie förtägg i hygien, värtjämrte förtäggningar i olika ämnen hållits av fogelstadsare Elisabet Tamme, riksdagsledamöten Kerstin Hesselgren, magister Helle Canellin, författarinnorna Elin Wägnar och Jeanna Oterdahel samt professorerna Signe Heuschen.

Körskåren har vid olika tidpunkter leits av frökenarna Elsa Sjöhammar och Maj Söndén, samt fru Lisa Johansson.

Det är med djup saknad de nu avgående eleverna lämnat denna läroanstalt, som för en del varit deras hem i detta äro äro måhända vackraste mening.

Heltsinstrykt av kursen torde bäst vara tolkat i Jeanna Oterdahels vid avslutningen utpräglade dikt, som lyder så:

Har sälltan löpa löstis föräldrar,
Äro villan bandade, har villan slätt!
Ty även där de synas så för andra,
I det vi ju den som går om tvära kinder,
om sten och tätel, svartta härr och gungflyg,
stöp att gå nerför, brander att besvara,
Allena gå till det mesta släta

an någon som blev vår. Inland ett handtag, blifvad en vinn ut vandra. Men glömskigt!

Äro är förtäggmen. Och att envar sträva, smickad och trygd, på blit fört i märker var människolst och sårt i tidens lög. Så tänkte en som länge gått allena och smakat bitter dryck ur bittra bällor. Men plöjtligt förde vägen dit, där släpke från skilda riben tycktes löpa samman. Ett svar på glada förtel hördens förtel med försärs jubelst ut värdens rynder. Med blommor marker ströddes, och från träden där såvats steg och löven lyfte friska en insning lögd, som vanligt väckte åter det bästa hjärtat häst och tanken anst. Då denna plats Jaens löst som för häst, för härdstint skolan, trygd av karn och mistro.

En helig anda, tjänarviljan ande, som herre där och gav sin makt! Ä alla, sin milda makt att älska och försona att hoppas stort och ge sitt liv för hoppet. Hur världen väldades, hur rynden spändes

smidligt mera fri bring nya länder och nya tankar löga form och löge befriade, som förtägg, ut seppas. Det är ej så till något går allena, för ty löst vägen starkt i många hjärtan. — Nu löpa vägen starkt i många gröna nos i världens öken ut i världen.

Men ingen väg är längre helt densamma. Medborgarskolan löga löva förtägg, och tjänarviljan smidligt löva förklarar, och glädjen över lövet göda göva, att vara till, en människa bländ människor gör möjligt vad tillfröna syns omöjligt.

En kvistallagare.

Mistänker Ni

att Edra fötter ej äro som de skola vara, så ändra Er till Wizard-företeda och tag närmare reda på, om inte Wizard-företödet, som helt och hållet är framställt av läder, kan hjälpa Er. Alla råd och upplysningar lämnas kostnadsfritt. Tid kan även beställas per tel. 66 03 el. 66 04.

Lagersens

Kungsg. 4, 2a huset fr. Stureplan

Fönsterdrägningsgallret »MIDAS»

(Patentskyddat Svenskt fabrikat av rostfritt material) Ömfylkt Nyhet

För vridning och solning av gång- och stängsläder m. m. eller krukväxers utsittande i regnvidder. Skydd vid fönstervridning och för barnen att falla ut genom fönstret.

Viktig! Äg. Läst. Praktiskt. Bekvämt. Hopfullt. billigt. Kravstare eller utgående fönster, in eller utryfnes på ett ögonblick.

Pris Kr. 5,- mot förut insänd likvid. *MIDAS», Stockholm 6. Vasa 1288.

Prenumerera på CLARTE

Tidskrift för socialistisk kultur

Redaktion: förf. Bertil Almqvist, fil. kandidat, Leif Björk, fil. kandidat, Mauritz Konow, förf. Karin Byro, »mammas» Alf Johansson, förf. Set Silow. Utömmen med 13 nummer per år. — Prenumerationspris för årlig kr. 1,- halvår kr. 1,- Lönsumma 25 öre. — Adress: Clarte, och Box 488, Sthlm 3.

Kampen mot våra folksjukdomar

Av ADA NILSSON. I.

Den stora jubileumsgåvan, som nyligen inensamlats med anledning av Konungens 70-årsdag, har av motgång från början bestämt att användas till kraftsjukdomarnas bekämpande.

Tanken går vid detta tillfälle osökt tillbaka till en föregående nationalinsamling — jubileumsfonden av 1807 — även den av den då jubulerande konungen bestämd till motarbetande av en annan av våra folksjukdomar, nämligen tuberkulosen.

De gånga 30 års kamp på området kunna nu överblickas, vissa resultat konstateras och klarar riktlinjer för stridens förande skönjas. Nationalföreningens mot tuberkulosen energiske sekreterare, dr. Gustaf Neander har för ej länge sedan publicerat resultaten av vissa socialhygieniska försök, anställda av Nationalföreningen vid anstalten Hålsan i Norrbotten, samt en historisk redogörelse: *Folksjukdomen tuberkulosen och dess bekämpande*. Den senaste ingår som en del av bokverket Medicinsk Folkbibliotek (Bonniens förlag). Gör man sig dessutom mödan att i samma biblioteks förut utkomna delar, "Hur sjukdom uppstår och uttrar sig" av professor Einar Sjöwall och professor Isak Jundells: "Det friska och det sjuka barnet" uppsöka de partier, som hänföra sig till tuberkulosen, växer det fram en intresseräckande bild av denna folksjukdom, dess väsen och betingelser, av människornas trevande försök att förstå och igenkänna och bemästra sin fiende. Vi få vara med om de väldiga upptäckterna, de spända förväntningarna på den ena eller andra behandlingsmetodens ofelbarhet men även de fäsliga förhoppningarna och efter vunnit kunskap stridens upptagande på andra fronter.

Tuberkulosen har gamla anor. Egyptens mumier visa att både lungstot och bentuberkulos förekommit tvåusen år före vår tideräkningens början.

Om våra förfäder under vikinga-

tiden hade tuberkulos veta vi ej. I varje fall brödde de sig ej om att inrista det på runstenarna. Grävningar i Vreta Kloster har bragt i dagen ett litet barnskelett med tydliga tuberkulosa förändringar i ryggraden. Det såges vara ett 8-årigt barn, troligen en son till Inge den yngre och drottning Ulvhild och vårt första säkra tuberkulosfall är alltså ett ungkambarn från mitten av 1100-talet.

I de gamla klosterböckerna återfinnes med all säkerhet lungstot i sådana sjukdomsnamn som "träsjuka", "tvinstom", och "stacket anda". Senare århundradens läkareböcker ha samma namn, dessutom utförligare beskrivningar. Orsaken anses vara "skarpa ämnen" som från huvudet droppa ned i lungorna. Läkemedel rekommenderas av olika slag och i en läkarbok tryckt 1675 förekommer rådet "att vara stilla och ej anstränga sig mycket", vilket påminner starkt om vår nutida vilokur.

Våra berömda läkare på 1700-talet Rosén von Rosenstein och Carl von Linné synas hava haft en klar blick för sjukdomens smittosamhet. Isynerhet Linné, som uttalar sin åsikt om att åtskilliga sjukdomar framkallas av små, för blotta ögat osynliga levande väsen — "som förorsaka måhända större härjningar än de största djuren. Ja, de kanske taga livet av flera människor än krigen."

Hans åsikter tilldrog sig ej samtidens uppmärksamhet och föll snart i glömska.

Hur mycket sjukdomen var utbredd i landet under gångna tider vet man naturligtvis ej. Men intresset för sjukdomens behandling var stort bland läkarna på 1700-talet. Kraftig kroppsvård, resor och tämligen mager diet rekommenderas som botemedel.

Sjukdomen uppfattas som en överklassens speciella sjukdom, framkallad genom överfödning och vällevnad. Det såges i en läkarbok: "Dessa sjukdomar höra till mängden av de

rika och välmående stadsbor. Landets tarvliga innevägnare äro därifrån befriade.

Hur sållsamt detta än låter, håller dr. Neander ej för otroligt att så va förhållandet. Smittan skulle de högt uppsatta genom resor kunna de ådragat sig, för den hem till sina närmaste och från dem skulle sedan smittotämnet spritt sig i allt vidare och vidare lager. Ju sämre de sociala förhållandena voro ju värre utbreddes sig smittan och sjukdomen blev genom sina föröndande verkningar på så sätt en verklig folksjukdom.

Den från 1751 påbörjade befolkningsstatistiken ger oss möjlighet att från denna tid bedöma tuberkulosens utbredning inom olika områden i landet. Man finner då att de äldsta uppgifterna visa den lägsta dödligheten i tuberkulos på Gotland, därnäst i hela Norrland, som ju den tiden var ett enda län. Norrbotten har nu som bekant den högsta tuberkulosdödligheten. De höga siffrorna återfinnas från Stockholm och Stockholms län, Västmanland och Upsala län.

Siffrorna från 1800-talets början tyda också på en större tuberkulosdödlighet i de trakter, som tydligen haft de mesta och livligaste förbindelserna med utlandet och från dessa centra sprides sjukdomen mer och mer utöver hela landet. I de förstnämnda städerna var dödligheten tydligen sin största höjd före 1860-talet. Vi från denna tidpunkt av den konstant. I andra städer såsom en del norrländska ökas dödligheten i tuberkulos under både 70- och 80-talet. Det att sedan avta undan för undan. Detta avtagande börjar i vissa fall, för Luleå t. ex., ej förrän på 90-talet. För landsbygdens är statistiken osäkrare till 1911, men de sista 15 åren visa överallt en avtagande dödlighet. Södermanlands tuberkulosdödlighet är nu i 1000 innevägnare, i Norrbotten är den nära 3 på 1000 innevägnare.

Dessa sjukdomens olika utveck-

lingsskeden i olika delar av landet kan blott förstås om man sätter sig in i sjukdomens väsen och betingelser.

På 1870-talet återkom man igen till tanken på tuberkulosens smittosamhet. Det lyckades vetenskapen att överföra tuberkulos från människor till djur, men själva smittotämnet kände man ej. Det var vid denna tid som Pasteur gjorde sina förvånande upptäckter om levande sjukdomsalstrande, för blotta ögat osynliga väsen. Tanken på ett sådant levande väsen som tuberkulosens upphov låg ju då nära till hands. Men det blev ej Pasteur, som fann det utan en tysk landortsläkare, som veslat bli upptäcktsresande och jaga tigrar i djungeln, men fick nöja sig med att bli en beskedlig praktiker: en småstad i Ostpreussen. Men så fick han händelsevis ett mikroskop i present av sin hustru, och Robert Koch, vi så var småstadsläkarens namn, utvecklade sig till en väldig mikrobiolog, en stor upptäckare och döddars betingare.

Först finner han mjältbrandsbacillen och i mars 1882 lämnar han meddelande om att han bevisligen funnit tuberkulosens levande smittotämnet, tuberkelbacillen.

Ett intensivt arbete börjar i alla länder för att utreda sjukdomens överförande, förekomst och möjliga bekämpande. Man gör klart för sig hur utbredd den i själva verket är. Vi i vårt land förstås sjukdomens betydelse genom konstaterandet av att det dör c:a 12.000 människor årligen i sjukdomen, de flesta i sin bästa ålder, eller i de tidigaste åldrarna. Vi få även klart för oss att på sina håll ha 70—80 % av nötkreaturen tuberkulos.

En intensiv upplysningsverksamhet sättes även igång, om sjukdomens smittofärlighet och medlen att bekämpa och undgå smittan.

Men man kommer även underfund med att isolerings- och vårdmöjligheterna för de sjuka nästan helt och hållet saknas. Några pri-

vata anstalter, se där allt. Men så kom jubileumsinsamlingen 1807 och med dess medel upprättas de två första folksanatorier. Hålsahult och Österåsen. Med statsbidrag har ytterligare tvänne jubileumssanatorier upprättats, nämligen Hassleby och Spenshult.

En särskild nationalförening mot tuberkulos bildades 1904, med uppgift att sprida upplysning och vidtaga särskilda socialhygieniska åtgärder för tuberkulosens bekämpande. Vi bidraga säkerligen alla till föreningens inkomster genom användandet av lyxblanketter vid högtidstelegram samt de särskilda julmärkena.

En särskild utredningskommitté tillsattes 1905, som inom kort framlade plan till sanatorievärdens ordnande i vårt land. I rask följd har det ena länsanatoriet efter kommunala tuberkulosanstalten efter den andra uppstått. Vi äga nu 102 anstalter med sammanlagt något mer än 8.000 vårdplatser, som inom de närmaste åren kommer att utökas till över 9.000. Över 30 miljoner kr. äro nedlagda i dessa anstalter och tuberkulosvärdens driftskostnader utgöra från det allmännas sida årligen över 14 miljoner kr.

Behandlingen av tuberkulosen, framförallt lungstoten ligger mest på det dietiskt hygieniska planet, vilket inte hindrar att man i alla dessa år sökt efter ett specifikt läkemedel, som på en gång skulle kunna förögra den lömske fienden. En tillintetgörande i stort, "sterilisation magna". Men förgäves. Professor v. Koch, som ytterligare upptäckte kolerans smittotämne, kommacellen, kastar sig över uppgiften att frambringa ett sådant mögigt. Tuberkulinet ser dagen. Pressad av myndigheterna, som ville vara ännu en lager kring den tyska vetenskapen, förledes han att offentliggöra upptäckten för tidigt. Medlet höll ej vad han lovat. Illusionerna brista. De tuberkulinbehandlade dö. Tuberkulinet har ändrats många gånger

VI STÅ TILL TJÄNST

Bageri

Medtag till landet

Karstens Skorpor

i enkonas-kamrier
så har Ni ständigt ett delikat
kaffebredd till hands.

Blommor

Blomsterhandeln

'NEULIKAN'

47 Upplandsgatan 47

Tel. Norr 386 58, Stockholm

Smyckfulla kransar och kistekoronationer

Bordvärtan

Drink

Ramlösa-Vatten

Vårt lands enda naturligt
alkaliska bords- & hälsovatten.

Damkonfektion

Thomell & Edén

Upplandsgatan 19 A Tel. Norr 9172

Sortering av Klädningar
och Underkläder

Beställningar av Sköterskeklädningar,
Rockar samt Förläiden emottages.

Fotograf

Bild-Centralen
Boldt-Christmas

Drottninggatan 38, 1 tr,
Telefon Norr 7545

Fotomagasin

HOLLINGER'S

FOTOMAGASIN

11 Malmskillnadsgatan 11

Stockholm, Tel. Norr 106 81

Hemslöjd

Allt för heminredningar

Möbelyger, gardiner, draperier,
mattor m. m.

HILDA FRICHS Textiltelje
Kammareg. 40 1, tel. 126 99

Hotell

Hotell Pallas

Klarabergsgatan 37 Stockholm

Tel. 4482, 4483, 4484

Enkelt rum från kr. 4,- till 6,-
Dubbelrum " " 8,- till 10,-
Dubblett, 3 bäddar kr. 13,- och 14,-

Hudmedel

Anny Landéns

Lavendeltinktur

Det behålliga, renande och skyddande medlet
för hyns hud, finnes hos parfymhandl-
are och drogerier

Konststoppning

ETT HÅL ÄR INTET HÅL

Låt konstväva eller konststoppa Edra

söndriga Kläder, Mattor och Schalar.

ERIC ENGBLOMS

Konststopperi, Regentg. 20, 1 tr,
Stockholm, Örd. 11 post. Tel. 24 56.

Obs! Enda konststopperi i Sverige med
tekniskt utbildad personal.

Läderplastik

konstnärliga arbeten i

Läderplastik

såsom Skrivunderlägg och Portföljer,
Plånböcker, etc. 71 programskåp, m.
Darmbäckor m. m.

Atelier Hertha, Drottninggatan 88 B, 1 tr,
Stockholm, Tel. 30 30

Elever mottagas

Mattor

Mattor och Gardiner

största urval

Boström & Boström

Etabl. 1876 4 Kungsgatan, Sthlm
Tel. Norr 4820, ankn.

Konsthandel

TRE ROSOR

Linnégatan 2

Vackra presenter

Mejeriaffär

MJÖLK

GRÄDDE

SMÖR

Tel. för återförsäljare 7 041, N 7 041

Modeaffär

GLAUMANN'S

PÅLS- & MODEMAGASIN

56 Klarabergsgatan 56
2 min. fr. Centralstat. Tel. Norr 650
»För varje hund en hatt som klär»

Möbler

MÖBLER köpas bäst och

billigast i

Rockströms Möbelfaffär

Stora Nygatan 10-12, Sthlm, Norr 16650

Strumporj

Letterstedt

STRUMPSPECIALISTER

Drottninggatan 21, Stockholm

Urmakare och Optiker

Juar Runeborg

(C. F. Grundströms Erb.)

Urmakeri & Optisk Affär

(Grundad 1820)

Storgatan 25 Tel. Norr 108 48

Specieraffär

Köp **Lucks** utsökta

Kaffebländningar.

Konfektyrer egen tillverk.,
PERCY F. LUCK & Co.

Wennergrens bokhandel,

Stockholm

sänder gratis broschyren *Lär*

främmande språk. Den nya meto-

den för sprakundervisning.
Namn _____
Adress _____
T _____

E T T P A R H A N D S K A R

Hovrättsrådet Barck stod plötsligt stilla mitt i folkströmmen. Endast en mödosamt förvärad ämbetsmannadress och en utpräglat ovilja att göra något patetiskt, hindrade honom att föra handen till hjärtat, vars underliga skälning och sprittning besvärade och förbryllade honom. Nyss var han en av de många, som buros framåt av folkströmmen. Han hade känt sig behagligt tom och passiv, under det han låt sig drivas framåt. Nu stod han stilla, under det att människorna stirrade på honom, varje gång han belystes av en blågrönt skålvande spårsvagnsblått eller av den utströmmande ljusfloden från en butiksdörr. Han besvärades egendom-

om, Det blir ett utmärkt hjälpmedel att diagnostisera sjukdomen, men aldrig det drömda universalmittlet. Ett otal andra medel ha försökts. Det senaste var kanske dansken Møllergårds guldsalt, det s. k. sanocrysinet, som även väckte så många förhoppningar, vilka även de synas svika.

Forskningen tvingas tillbaka till studiet av smittovägarna, tillbaka till studiet av den enskilde individen och hans särskilda konstitution samt vilka yttre omständigheter som kunna disponera för sjukdomen. Den första hänförelsen till mikrobernas uppträde trodde endast på bakterier såsom sjukdomsorsak. Den otyckliga kärleken och de bristna illusioner, som spelat så stor roll i romanhjärtinnornas lungstohistorier, förvisades till diktnans fria fantasier.

Men det fanns dock envisa vetenskapsmän. En sådan var den gamle hygienprofessorn Pettenkofer i München. Han trodde på disposition och ej på smitta. Därför svadde han lugnt ett proviör med Kochs kolera baciller — och fick närvärldens ej sjukdomen.

Men Koch har i alla fall rätt. Utan baciller ingen kolera. Och Pettenkofer har också rätt. Utan disposition ej heller kolera.

Även på tuberkulosa område gäller detsamma. Striden måste föras efter båda dessa ledmotiv.

ligt nog icke av deras blickar. Han stod och låt sig genomfläktas av ett sällsamt luftdrag i själen — ett luftdrag, som kom även hjärtat att skälva. Han hade en känsla av att i denna stund hände något, han visste blott icke vad. Omedvetet förde han tungspetsen över underläppen och kände en smak av sätta, såsom när man vandrat utmed havsstranden. I ett slag såg och förstod han — såg sig själv för tio år sen, vandrande längs havsstranden utanför en liten västkuststad, värligt glad och sjungande lycklig — i sällskap med —. Ah, där var alltså orsaken till hjärtats plötsliga och ordningsvådliga oro. Han hade sett hennes namn i tidningarna för några dagar sedan i samband med en utnämning och sagt sig själv, att det icke angick honom. Den där vårdrommen hade han måst utgränga som ur alla synpunkter olämplig. Han hade ju nu ingått ett ur ekonomisk och karriärsynpunkt såbetänkt giftermål. Varför då dylika recidiv? Med skicklighet och vana krasade han sönder en svordom mellan tänderna. Till den grad var han en vanemänniska, att han även i en sorlande folkström kvädade en livsyttring, som kunde ha förrätt hans plebejiska ursprung. Men en försagd min satte han sig åter i rörelse. Men det var, som om han icke kunde glida in i strömmen igen. Han hade förlorat känningen med de andra, därför att han plötsligt slungats tillbaka i en helt annan tid och en helt annan rörelsetyng. Plötsligt fann han sig stå i en av dessa publika telefonkiosker, som han på senare år ansett vida under sin värulighet att begagna. Han slog upp hennes nummer och ringde. Hon svarade. Röstlen till fjärran och överklagen, han talade ivrigt, som om det gällde att hålla fast den där fjärran och döende röst. Det föreföll honom, som om hon av idel överrumpling svarade ja, han fick komma, men det var honom likgiltigt, vad hon tänkte, icke för att återvända till henne utan för att göra sig fri från henne.

Hovrättsrådet skyndade framåt. Hans gång hade åter fått målmedvetenhet och säkerhet. En kort uppgörelse, inga onödiga ord, framför

allt inga scener. Hon hade vissa anlag åt det hållet, men den fick man hålla inom vederböriga gränser. Han tänkte inte komma förest till middagen, även om han dessförinnan skulle hinna operera bort ett ungdomsminne. Han hade under sin ämbetsmannabana lårt sig ett sätt, som brukas i de bästa kretsar: man ber om ursäkt — och så är hela saken utagerad, som om den aldrig funnits. Han tänkte be henne om ursäkt, för att han på ett så plötsligt och — kanske — för henne smärtsamt sått brutit deras förbindelse men —.

Hovrättsrådet var en aning nervös, det kunde man se därav, att han placerade överlock och cylinder i den lilla tamburen men sina handskar inne i hennes arbetsrum. Han överför med djupt och enligt egen uppfattning våldott ogillande den mängd av arbetsinstrument och böcker, som fylde hennes rum. Hans glasögonbåklar undteko helst henne. Hon såg trött ut, gammal med ett ord. De för ord, hon svarade, yttrades med en egendomligt pressad röst. Långsot, underade han för sig själv, artigt beklagande och obehagligt berörd.

Ja, du undrar kanske, men jag har så ofta tänkt att be dig om ursäkt för det brynska ståt, varpå jag försvann, började han.

Så. Du ser ju, att jag överlevde det, svarade hon med sin underliga röst.

Och du arbetar, ser jag. Det är verkligen mycket respektabla resultat, du nått. Man uppmarksamma dig i tidningarna, fortsatte han. Mitt arbete fyller fullständigt mitt liv, genmålde hon.

Mja, jag har ju ibland sett dig i sällskap med andra — herrar, försökte han.

Om det finns fler män än du, som förkastat mig, desto större andledning för mig att arbeta, så att jag icke behöver förkastas mig själv, svarade hon utan att se på honom.

Han vädrade en scen och retirerade genast, försökte att tala om likgiltiga ting men fick inga eller enstaviga svar. Han reste sig och tog farväl, glad att slippa ut och lättad i medvetandet om att ha personligen frambrutit sin ursäkt för ett hand-

lingsått, som otivelaktigt varit en smula hänsynslöst. Nu fick den saken anses som ett avskrivet mål. Om någon hade sagt honom, att han kanske icke borde vara så säker, ty ur det omedvetnas djup bubbla minnena upp i vaka eller dröm, så skulle han ha svarat: "Jag drömmer aldrig" och tillagt för sig själv: "Omedvetet själsliv! Det kan vara för kvinnor, bohème och arbetslösa men icke för hovrättsråd med ordnad ekonomi."

Under det hovrättsrådet i den behagliga lätthetskänsla, som en väl-anbragt ådertätning förr i världen medförde, gick nedför trapporna och gatan uppåt, sat Karin Lind kvar vid sitt arbetsbord. Hennes hand ritade mekaniskt samma figurer, som hon alltid brukade teckna, när hon grubblade eller var upprörd — in i minsta detalj pretios utformade figurer, vars harmoniska linjespel icke syntes stå i någon som helst relation till den storm av tankar och känslor, som brusade genom henne. Tid och rum voro upphävd. Det förflytna susade i hennes ådror, sjöng för hennes öron och passerade filmsnabbt förbi hennes ögon, medan det närvarande upplöstes i en drömlig överklighet. Hon såg sig själv för tio år sedan. Brevet hade kommit, där han kastade bort henne som ett par utslitna handskar. Hon kände ännu skärpan i hjärtat och de där borran i huvudet, som efter ett par veckor av förtvivlad kamp för det icke giva efter, kastade henne på sjukhövden. Hon mindes ännu och huru skulle hon någonsin kunna glömma, hur hon låg där, liksom klungen i två gestalter, av vilka den ena med kyligt intresse såg den andra ligga och skälva i bottenlösa kval. För den mannens skull, som nyss varit här, levande eller stigen ur drömmen! Den mannen hade alltså en gång givit hennes drömmar deras innehåll, hennes längtan dess mål, de korta mötena deras förtärande ljuyhet. Hans bild hade förföljt henne under många arbetsnätter, då hon spänt sina krafter till det yttersta med något av samma ångest, varmed Simon Magnus piskade andarna, när de vägrade att bära honom. Mot hans bild hade hon mängen natt i

luthersk bläckhornsförtvivlan slungat sina projektiler för att döda det, som icke kan dödas, det trogna minnet. Med honom hade hon varje natt i drömmen eller halvvaknen talat som med den älskade. I sanning, livet var groteskt. Denne frammande herre, som bad om ursäkt för en synd mot den helige ande ungefär som han skulle ha bett om ursäkt, om han trampat en på tårna. I detta ögonblick lyfte hon i våldsamt sinnesuppor sina ögon från de allt sällsammare figurer, hon tecknat, och fick syn på — ett par handskar. Hovrättsrådet hade glömt sina handskar. Hennes första tanke, besladsag av ett brandgott småleende, var: "Dem skall jag ge förste bästa manlige tiggare." Men i nästa ögonblick strök hon omedvetet med ena handen över handskarna. Hon mindes en gång —. En ringning på dörren slungade henne åter in i det närvarandes värld. Det var hovrättsrådet, som kom för att hämta sina handskar. Icke ens detta offer ville han bringa minnena. Hon lämnade honom handskarna utan ett ord och lysnade ej till hans förbindliga grymtningar. Men när hon återvände till sitt arbetsbord, såg hon klart och utan fruktan på det arbete, som väntade henne. Vad hade korrigerat ett missgä och skilt de två, vilkas naturer voro som eld och vatten. Vad är blindare än ungdomsförälskelsen, vad är mera vilseledande än blodets susande sång i unga och drömmande år? Med ett leende, fullt av hjärtans humor, tänkte hon på honom, som med sina återövrade handskar och sin återövrade sinnesro vände tillbaka till sitt lugna hem och sitt framgångsrika och plikttröga arbete. Vad gav henne rätt att förakta eller döma honom? Han var utan tvevel fullt ärlig, representerande blott en annan människorätt än hon. Ingenting hindrade henne att i sitt hjärtat och i sina drömmar bära bilden av ungdomens älskade, med det gossevaka draget kring munnen, det där draget, som påmint om ett barn, som är nära att gråta. Och med samlad kraft och ro började hon arbeta. Ej ens hon själv hörd längre smärtans djupa undertoner.

Ecc.

Gina Lombroso

En tysk författarinna, Elga Kern, har nyligen utgivit en bok kallad: "Führende Frauen Europas". Avskriften med boken är, som det står i förordet, att göra en större allmänhet uppmärksam på vad kvinnor i ledande ställning förmå utträta inom olika fält. Det som ger boken värde är att Elga Kern låter "ledarkvinnor" själva tala. En efter en belyser de sitt liv och sitt arbete och skisserar upp den väg, som lett dem dit där de nu befinnas sig. Vi vilja anföra ett par av dessa självbiografier och börjar i dag med den italienska författarinna Gina Lombroso Ferrero. Gina Lombroso är född i Padua 1872, dotter till den berömda vetenskapsmannen Cesare Lombroso och gift med historikern Guglielmo Ferrero. För en del av Tidevarvets läsare torde hon redan vara bekant genom en artikel den 15 dec. 1924, där Dr. Gunhild Bergh kallar henne En italiensk antifeminist. Som antifeminist måste hon betecknas i det hon motsätter sig varje jämlikhetssträvan mellan könen. Kvinnans fy-

siska och psykiska byggnad sätter henne i en särskild, där hon bör förbli. Kvinnorörelsen har begäut ett missgrepp, när den norm för sina strävanden sätter mannens rättigheter i samhället. Denna uppfattning röjer Gina Lombroso i sin mycket intressanta bok Kvinnans själ och som bakgrund till denna bok kan det vara av intresse att läsa del av hennes levnadsskildring. Även om det av denna tydligt framgår, att hon själv glupskt förtärt av de vetenskaps frukter, som den förkättrade kvinnorörelsen gjort tillgängliga.

"Vi vore fem barn, två systrar och tre bröder", skriver Gina Lombroso. "Vi fingo föra ett glatt, obundet liv, fria från tryckande konventionellism. I Turin, där vi bodde, hade vi en stor terrass och där den fanns en ung, ett bord och två låga bänkar. Vilken omfattig värld denna terrass var! Vår fantasi stann fört mig i inspiration där och vi vore lyckliga barn. — Då jag var fem år dog min farmor, Hon

hade levat i Verona och vi hade sällan träffat henne. Men en kusin till farmor kom ofta till oss och brukade säga, att han i mig återfann farmor. Då jag ägde och ständigt fick höra hur lik henne jag var, trode jag slutligen att farmors själ flyttat in i mig. Övertygelsen om detta pålade mig stort ansvar och tunga plikter både gentemot mig själv och gentemot andra. En farmor fick inte tänka på lek och nöjen. I stället fördrades omsorg om syskonen. Som jag plötsligt tyckte anförtrodd åt mig. En pånyttfod farmor fick inte ha barns vanliga lek. Från den övertygelsen härledde sig min starka självkontroll och mina ivriga bemedanden att skilja tillåtet och otillåtet. En ganska kvistig sak, detta skiljande, då vi enligt vår fars principer aldrig fingo några moraliska leddräder. "Gör det som andra önska av dig", var det ljus som lyste mig i mörkert. Men det var ett ostadigt och motsägelsefullt ljus, som tvang mig att hos de andra urskilja sanna och falska strävanden. Vanan vid denna ansträngning gjorde det sedan lätt för mig att pejla kvinnans själ, att definiera hennes problem och medverka till dess lösning.

Vid 6 års ålder skickades jag i skolan. Men skolan hade föga inflytande på mitt liv. Varken far eller mor fäste stort avseende vid hur det gick för oss. Vi bedömdes hemma oberoende på våra betyg, och den likgiltighet för beröm och klander i skolan detade medförde, isolerade oss i viss mån från de andra barnen. När jag var 12 år sjuknade jag i tyfus och knöts för 3 månader vid sängen. Sjukdomen kom mycket lägligt. Den lyfte av den självkontrollens svåra uppgift jag frivilligt pålagt mig. Jag tyckte mig ha rätt att tänka på vad jag ville, att göra upp planer utan hänsyn till förverkligningsmöjligheterna. Mitt emot mitt fönter var ett hus. Det har inskriften "För dövsamma och blinda kvinnor". Och jag tänkte: "Om någon är blind eller döv, så är han olycklig. Om någon är fattig, så är han också olycklig. Men om en döv blir något mindre döv och en fattig något mindre fattig, så är hon lycklig. Om däremot någon som är sund och rik hör en smula sämre eller mister något av sin rikedom, så är han olycklig. Följaktligen innebära inte rikedom och hälsa i och för sig lyckan. Lyckan är i medgången ökning i

motgången minskning av det som var fört. Så kretsade mina tankar kring problemet om lyckan och tingens förändrbara värde, och många av de slutledningar jag senare dragit i "Kvinnans och livet" fick sin grundriktning under dessa två månader. — När jag slutat flickskolan, gick jag över i gymnasiet, och sedan jag tagit examen där var min högsta önskan att få studera medicin. Men ännu fanns det ingen kvinna i medicinska fakulteten i Turin, och mina föräldrar ville inte låta mig bli den första. Då endast filosofiska fakulteten stod mig öppen, immatrikulerade jag mig där men märkte till min sorg ganska snart att om det i världen finns en skola ägnad att väcka anden och förfrysa hjärtat så är det filosofiska fakulteten vid våra offentliga universitet. — Vid denna tidpunkt samarbetade jag mycket med min far, och på hans initiativ började jag studera helgonsin, som jag tänkte behandla i min doktorsavhandling. Samtidigt studerade jag också nationalekonomi med Guglielmo Ferrero, med vilken jag sedan någon tid var förlovad. Jag läste Marx, Smith, Ricardo och jag anställde en undersökning över ar-

Fem Valprogram

SOCIALDEMOKRATERNAS MANIFEST.

Valens främsta uppgift måste bli att skapa klarhet i det oklara och förvirrade politiska läget, heter det i det socialdemokratiska valprogrammet. I motsats till den av högren uttryckt uppfattningen, att vänsterpartiernas samverkan under senare år tydligt gjort sig gällande, framhålla socialdemokraterna hur den en gång i väsentliga aktuella frågor enade vänstern är skapad. I stället för den gamla vänsterfronten mot högren här är efter år allt beständare en borgenlig samling mot arbetarklassen och den radikala reformviljans parti, socialdemokratien, tagit gestalt. Främst bland de oödesliga fruktarna av denna politiska partiers uppställning stå strejkbrytareledningen av år 1926 och lagen om kollektivtval av år 1928.

Manifester övergår till att beskriva de socialdemokratiska strävandena för socialförsäkringens reformering. Jordfrågans radikala behandling samt avrustningens främjande och det motstånd som från borgenligt håll mött dessa strävanden. Sålunda ligga de sociala försäkringsfrågorna i stort sett lika olösta som före 1924 års val. Socialdemokratien vill skapa trygghet och säkerhet i tillvaron åt alla hederliga och oförvilliga medborgare genom uppbyggnaden av ett socialt försäkringssystem, som vid ålderdom och vid sådana oförvilliga livets prövningar som sjukdom, olycksfall och arbetslöshet kan garantera dem en inkomst på vilken de kunna leva. Sjukförsäkring måste förbättras genom väsentligt höjda statsbidrag såsom förutsättning för en förbättrad sjukvård och väsentligen förlängd sjukhjälpstid. Den nuvarande socialförsäkringens kompletteras genom en arbetslöshetsförsäkring, som förhindrar att hederliga medborgare under oförvillad arbetslöshet socialt sjunka mot botten. Moderskapsunderstöd och moderskapsförsäkring måste genomföras till hjälp åt barnaföderskor omedelbart före och efter barnsöden. Dessutom fordras rimlig hjälp utan fattigvårdskaraktär åt ånkor med minderåriga barn. Slutligen måste socialförsäkringens kompletteras även med försäkring mot yrkesjukdomar.

SOCIALFÖRSÄKRINGEN.

En omorganisation från grunden är nödvändig för att alla de olika försäkringsgrenarna skola kunna friktionsfritt samarbeta med varandra. Det påpekas särskilt hur dessa frågor äro lantbefolkningen i lika hög grad som stadernas innebovande.

Denne nära. — Mot slutet av samma år ingrep Italien i världskriget och jag slöt mig till den stora skara av kvinnor, som arbetade i vålgrenshemkomstkontor. Här öppnade sig för mig en helt ny värld. I min ungdomskrets i Turin hade jag aldrig mött en flicka med längtan att banna sig en egen väg i livet. Aldrig hade jag kommit i beröring med en maka, som känd sig frestad att lämna sin man, även om han var henne otrogen. Min nya världs självständiga kvinnor, omgärdade av ett harnesk av manlighet, stötte mig först tillbaka. Men när jag enligt min vanliga metod analyserat deras lidelser, fann jag, att skillnaden på dem och de kvinnor, jag hittills känt, inte var så stor. Den pliktans, som tvång "de nya" att bära fram överdrivna krav, var ofta konstlad. Den härledde sig från de oklara och felaktiga föreställningar de hade om sina egna önskaner, sina strävanden, sina mål. Förfärad över den sociala förringring så mycket falska idéer kunde åstadkomma i den redan förvirrade efterkrigsvärlden, ansåg jag det för min plikt: att ge mina medsystrar del av de erfarenheter om kvinnans psykik jag sedan barnsdomen samlat. Så tillkom **Kvinnans**

och vad pensionsförsäkringen beträffar kommer den förvisso alltid att vara förmånligare för landsbygdens äldre än för stadernas.

JORDFRÅGAN.

Vidare här det socialdemokratiska partiet redan vid 1924 års riksdag sökt aktualisera jordfrågan i hela dess vidd. Det program i jordfrågan, på vars genomförande socialdemokratien inriktat sina ansträngningar, syftar till att förändra jordbrukarklassens tillbakaträngande och att främja bildandet av nya jordbruk, att förbättra arrendatorers och lägenhetsinnehavares ställning och stödja deras strävanden att förvärva fastigheter samt att förhjälp de små brukarna till en rimlig försörjning på sina jordbruk. En sund och rationell jordbrukningspolitik, statens medverkan till grundandet av nya jordbruk av den storlek att en familj därpå kan finna sin fulla bärning, expropriationslagstiftning som kompletterande åtgärd för den nödvändiga jordansskaffningen samt ökat rättskydd åt arrendatorer och torpare å jord i allmän ågo. Förbättrade utbildningsmöjligheter för jordbrukets ungdom.

BESKATTNINGEN.

I fråga om beskattningen vill det socialdemokratiska partiet arbeta för en bättre anpassning av skattebördorna efter olika samhällsgruppers ekonomiska bärkraft. Det åstundas en förskjutning från de indirekta skattorna till de direkta, varvid en ökad del av beskattningen bör bäras av de större inkomsttagarna i samhället.

FREDSFRÅGAN.

Socialdemokratien går med hela sin kraft överallt i världen i spetsen för det internationella avrustningsarbetet. För vårt lands del anser svensk socialdemokrati det vara en självklar plikt att där, medverkan. Partiet vill tillse att inga möjligheter till de militära bördomas minskande lämnas obekate.

SAMMANFATTNING.

De utförliga kraven sammanfattas i följande passol: Till kamp mot den parlamentariska församlingen! Till kamp mot reaktionen på det svenska reformarbetets område! Till kamp mot strejktvångsdiktens och strejklagstiftningens partier och regering! Till kamp mot den arbetarfientliga borgenliga samlingen! Fram för fred och avrustning! Fram för de sociala försäkringsfrågornas lösning!

Fram för de sociala jordreformerna! Fram för ekonomisk och social demokrati!

DE FRISINNADES PAROLL.

De frisinnades principprogram sammanfattas alltjämt i grundsatser: Frihet och rättvisa, fred och samarbete, enskilt och samfällt ansvar. — Frisinnade folkpartiet ser i arbete och sparsamhet, enskild äganderätt, personlig företagsamhet och fri självverksamhet grundvalar för all ekonomisk förkovran. — Där samhällsägande rättskänsla eller hänsyn till allmänt väl det kräver bör staten gripa in genom kontroll eller egen verksamhet. De frisinnade arbetar för social rättvisa på den personliga frihetens och samhällsödmårets grund. De vilja verka för samförstånd mellan arbetsgivare och arbetare. De bekämpa varje strävan efter klassvälde från vilket håll det än må komma. Frisinnade folkpartiet vill i uppfostran och undervisning samt genom praktiska åtgärder bekämpa krigets anda och mot våld och odädda mänskligens samhällighet. Vårt folk bör aktivt bidraga att främja och påskynda en utveckling mot världsfreden och verkssamt deltaga i arbetet på att bygga upp en tillfyllstgörande internationell rättssordning. Frisinnade folkpartiet kämpar för demokratins fostran till delaktighet i de andliga värden, som äro kärnan i all kultur, för en verkligt upplyst demokrati med medborgerlig insikt och solidaritetkänsla, för folkets utveckling, höjande av samvets-, yttvande och tryckfrihet.

Sveriges frisinnade gå nu som fört till val för en beslutsam framstegspolitik på den lagliga ordnings grund. I handlingsprogrammet kräves starkt näringsliv genom förbättrade kommunikationer, utvidgad elektrifiering, moderniserad näringslagstiftning.

JORDFRÅGAN.

För jordbrukets vidkommande hävdas de frisinnades gamla sats: Målet är att ägaren brukar den jord han äger och att brukaren äger den jord han brukar. Åtgärder för styckning och försäljning av kronojord till självständig jordbruk bör fullföljas och frisköp av eklektiska jord påskyndas. Jordbruksundervisningens nyorganisation bör skyndsamt bringas till fullbordan.

SOCIALFÖRSÄKRINGEN.

Det beklagas att regeringens förslag till förbättrad sjukförsäkring,

med höjda statsbidrag och förlängd sjukhjälpstid bragtes på fall i följ. Alderdomsförsäkringen kräver en genomgående översyn, orättvisorna särskilt med hänsyn till kvinnornas ställning måste avlägnas. På arbetslöshetsfrågnas lösning måste allvarliga och till praktiska resultat syftande ansträngningar nedläggas, därvid det produktiva arbetets betydelse bör särskilt beaktas.

SOCIALA FÖRBÄTTRINGAR.

Bostadsprogram skall alljämt samhällsmaktens intresse och understöd och bestämmelserna om arbetsdagens begränsning bör upprätthållas.

I nykterhetsfrågan hänvisas till de redan vunnna förbättringar samt förordas ökad undervisning och en begränsning av det allmänna beroendet av rusdricksmedien. Det privatekonomiska intresset i rusdricks-handeln måste avlägnas.

SKATTEUTJÄMNING OCH FRIHANDEL.

Sverige bör medverka till en internationell förskjutning mot minskade rustningar och efter hand inställta militära rustningar.

I skattefrågan kräves en skyndsamt och grundlig undersökning gående ut på förslag om kommunal skatteutjämning. Frisinnade Landsföreningen vill vidare medverka till internationella översynskommittéer i frihandelsvänligen riktning till gagn för det fria varuutbytet.

I fråga om borgenlig samling har de frisinnade uttalat sig för att de olika valkretsförbunden vart för sig bör göra övriga förslagen om teknisk valsamverkan och därmed fört beslut, som synes bäst garantera en tillfredsställande valutgång. Det gäller därvid att så långt ske kan erna rättvisa valresultat.

SVERIGES LIBERALA PARTIS VALUPPROP.

Det liberala partiet vill främja en samhällsutveckling på den lagbundna frihetens grund med erkännande av alla medborgares lika rätt och medansvar oberoende av kön eller samhällsställning.

FRED OCH FRIHANDEL.

Sveriges liberala parti går till val för fred och rätt mot våld och maktmisbruk. Sverige bör fortfarande deltaga i arbetet på att utveckla folkförbundet till ett verkssamt fredsorgan på rättens grund. Till skydd för freden kräves alltjämt ett tidsenligt nationellt försvar som emjör en rimlig kostnads ram erbjuder största möjliga effektivitet. — Den frivilliga skytteförelsen bör av staten stöddas.

Socialisering och yrkesutövning, mot frihandel, skrävlade och monopolväs.

För frihandel mot tullmurar. De liberala hylla frihandels grundsatser (veta att använda). De kalla sin strävanden: att göra sin personlighet gällande inte bara i hemmet utan även i samhället. Också denna berättigade strävanden måste leda på rätt väg.

För praktiskt anlagda kvinnor i Italien finns många yrken att tillgå. För dem som längta efter att göra gott står offentlig och privat vålgörenhet till buds. Kvar står de många, som lida av andlig, konstnärlig och vetenskaplig törst och som endast äro hänvisade till journalistik och litteratur. För dem har jag tänkt ut och förverkligat "Associazione Divulgatrice Donna Italiana", en kvinnoförening, som har till uppgift att sprida litterära verk av allmänt intresse, som hittills varit en begränsad läsekreter förbehållna. Denna förening med sina talrika varieringsmöjligheter, vill genom posten ersätta de litterära salonger, som ställat forna generationers andliga törst.

Jag grubblar över många andra medel att förhjälp de bästa kvinnorna till inflytande. Men då dessa medel äro många hänföra till bepreget område, har jag ingen rätt att röja dem.

Det minsta en samvetsgrann medborgare kan göra, är att ta del av de manifest, som de olika partierna framlägga inför andrakammarvalet, för att bilda sig en uppfattning om partiernas planer på det praktiska livets omställning. D. v. s. i den mån det är möjligt, att utläsa dessa planer ur de tämligen tråkiga och i vissa fall oklara programmen.

Vil mäna här nedan en kort redogörelse för de valprogram, som under de sista veckorna antagits av högren, socialdemokraterna samt frisinnade och liberala partierna. Frisinnade Kvinnors Riksförbund har redan tidigare offentliggjort sitt valprogram. För fullständighets skull återges emellertid även detta.

HÖGREN VALUPPROP.

Högrens valupprop är kort och sammanträngt. Där hävdas att valen i höst kan gälla den borgenliga samhällsordningens bestånd. Den samverkan mellan vänsterpartierna, som alltför länge ståt i strängel på svensk politik har även under den fyraårsperiod, som förlutit sedan val till andra kammaren sist förträttades, åstadkommit allvarliga skador på betydelsefulla områden av vårt samhällsiv.

Sålunda genomdrevs det oödesliga nedrustningsbeslutet vid 1925 års riksdag, den förhastade och illa avvägda skolreformen vid 1927 års riksdag och vid årets riksdag den nya avrslagen med dess betänkliga tendens ifråga om arvriättens begränsning samt bibehållandet av den orättvisa särbeskattningen av jordbruksfastighet, vilken särskilt kännbart drabbar de minst bärkraftiga jordägarna.

I uppsett framhålls också hur jordbruket och övriga näringar försumats, medans fakoreningarnas monopolsträvanden öta deras frihet. Den nya politiska kurs, som enligt Allmänna Valmansförbundet är nödvändig för rikets välfärd sammanfattas i följande sats:

Hävandet av lagens och samhälls auktoritet genom emot främmande och inhemska omstötningselement.

Frihet att arbeta.

Värn av enskild äganderätt, näringsfrihet och arbetsfred.

En målinrett ekonomisk politik, som sätter näringsarna i stånd att ge arbete och bröd åt alla.

Kraftiga åtgärder för jordbrukets stödning och utveckling.

Sparsamhet i den allmänna hushållningen till lättande av skattebördan.

En rättvis avvägd skattelagstiftning, som ej öskligt betungar näringslivet och företagsamhet.

En målinrett ekonomisk politik, som rosträttsvillkor.

Revision av skolbeslutet.

Ungdomens fostran på den kristna livsskänknings grund.

Ny utredning av vårt försvarsproblem. I avaktan härpå största möjliga effektivitet på varje punkt av den nya försvarsorganisationen.

betarförhållandena i en förstat till Turin. En undersökning som tycktes mig nödvändig som basis för alla arbetarreformerna då det inte är möjligt att allvarligt hjälpa någon, vars behov, böjelser och livsvillkor man inte känner till. — Knappt hade jag emellertid uppnått fl. doktorstiteln förän så studentens lito immatriculera sig i medicinska fakulteten. Tack vare min systers förberik fick jag snart tillstånd att sälla mig till dem. Jag tro, att medicinska studier borde vara grundläggande för varje vetenskapligt följande. De tvinga till ett logiskt samordnande av stoffet, som inte förekommer inom andra fack. Vilken öklighet med den filosofiska fakulteten! Här drack jag gärlig ur vetenskapens brunn och hade kunnat fortsätta därmed hela mitt liv.

Då jag i tio år varit förlovad med Ferrero hade han lyckats uppnå en ställning, som möjliggjorde giftermål. Vårt bröllop ägde rum 2 jan. 1909. Ferrero invrade för att jag skulle fortsätta mina medicinska studier, fastän han själv stod oförstående inför dem. Nu är det emellertid för en kvinna omöjligt att inspireras av studier om inte hennes närmaste delar inspirationen. När

MOLNEN VID ADRIA

(Forts. från sid. 1)

procent sänka avgifterna till Fiumes jugoslaviska förstad Sussak, trots att avståndet mellan de bägge hamnarna är endast en km. och trots att avgifterna till dem enligt nysannade fördrag skall vara lika. En åtgärd som i samband med likaledes sänkta hann och tullavgifter haft till följd att det lilla Sussak arbetar för hogtryck under det att det betydligt större och en gång så mäktiga Fiume ligger tyst och tom och övergiven.

Trafiken på Triest strävar man från jugoslaviskt håll med je mindre effekt att hota genom att på staltlig väg understödja såväl det inhemska stora bolaget Jadranska Plovidba, som det engelska Cunard Line. Det förstnämnda mottagar av staten mycket stora summor, som sätta det i stånd att genom lägre taxor bedriva en framgångsrik konkurrens med de italienska linjer som från Triest gå på Levanten, Bortre Orienten och Tyrrenska havet. Det senare beskyddas även det på liknande sätt och hotar därigenom att beaktiga sig de emigranter från Jugoslavien och andra Balkanländer, som hittills befordrats förträdesvis med italienska båt — ett mycket viktigt avbrott för dessa, som redan tack vare de sista årens många emigrantrestriktioner sett sitt passage-räntligt högst väsentligt förminskat.

"Vårt Adriaticum", säga jugoslaverna. "Vårt hav", replikera italienerna, som minnas att det omstridde vattnet en gång varit en veneziansk insjö och att S. Marcos vingade lejon mot resenären överallt på dess östra kust. I Zara såväl som i Spalato, i det lilla svarta Cetinje som i de albanska ödemarkerna och som vredsög över denna ekonomiska offensiv, som står i bjärtast kontrast med deras egna planer på att öka Italiens inflytande på Adria och därigenom på Balkan. Det är ju därför Italien åtrådade Fiume, och det är därför det beskyddar Albanien. Står man på kajen i Otranto, den lilla medeltidsstaden längst

och åro alltså bestämde motståndare till nya eller förhöjda s. k. skyddsstulpar, så mycket mera som redan befintliga tullar istället för att utgöra ett skydd för jordbruket och vårt näringsliv i övrigt kunna vara till ett hinder för näringsarnas fria utveckling.

BESKATTNINGSFRÅGOR OCH SOCIALA FÖRBÄTTRINGAR.

För beskattning efter kärkraft mot ökad skuldsättning. För sparshatt med allmänna medel, mot slentrian och byggnadslyx. För ökad planmässighet i jordpolitiken mot tvångsförvärv av jord. För skapande av nya småbruk lämpar sig i första hand statens egen jord. Tvångsförvärv av privat egendom för att förvarande är påkallat.

För statsåtgärder till ökad folkhälsa mot arbetslöshet och fattigdom. Effektiv socialförsäkring med reformerad frivillig sjukförsäkring, utsträckt olycksfallsförsäkring omfattande även skydd mot yrkessjukdomar.

En på ökad upplysning grundad allmän folknykterhet. Statens och kommunens åtgärder för lindrande av arbetslöshetens verkningar böra anpassas efter behovet och få icke erhålla sådan karaktär att självförsörjningsplikten därigenom slappas.

För arbetsfred inom näringslivet med samhällsfrämjande arbetsinsatser.

För verkliga personalmot med det nuvarande välståndet.

ned i Italiens klack, ser man över vattnet de albanska bergen blåna — från den staden vill den fascistiska regeringen upprätta en färjeförbindelse med den albanska hamnen Valona och samtidigt bygga en järnväg därifrån till Nisj. För Italien vore nämligen detta bron ej bara till Östeuropa utan också till Orienten, och man fruktade denna kommunikationsled för världskriget, då Ryssland talade därom och då man trodde, att trafiken Odessa—Bukarest—Nisj—Valona skulle komma att gå framförtallt från öster till väster, önskar man den i stället mycket vrigt nu. Då Italiens förändrade ställning ger allt hopp om att det med den starkare rätt skulle kunna dirigera den i omvänd riktning.

De romerska kejsarerna byggde, då Albanien var en romersk koloni. Via Egnatia som från det dånade Dyracchium (nutidens Durazzo) förde till Saloniki och som var ryggraden för romarväldet på Balkan, fascister lägga nu ett par tialt seklers därefter på nytt vägar genom de måla albanska dalarna och upp över de höga, svart berg som stänga mot Jugoslavien och Grekland. De slå broar över de talrika floderna, som under sex seklar av turkiskt vanstyre blivit, ej förbindelselederna men skiljemurar mellan Albanien olika delar, strida och nyckfullt uppsvämmande som de, sedan de romerska dammverken förintats, merendels äro. De söla millioner på kajer och hamnförbättringar, på att dränera och dika ut, att bygga banker och skolor, sjukhus och kaserner, magasin och hangarer.

Och jugoslaverna se på med ett missnöje som ingen bryr sig om att döja. De veta att Italien gör allt detta inte bara av omsorg för sin ekonomiska expansion men också av strategiska skäl, och att Italiens starka inflytande i Albanien kan även politiskt bli en fara för dem själva. Jugoslaverna med sina ypperliga klippskyddade hamnar ha en stor trumf vid ett eventuellt krig gentemot Italien med dess låga och

Slutligen det femte och sista valprogrammet:

FRISINNADE KVINNORS RIKSFÖRBUND

har antagit ett valprogram i framtidsvänlig riktning utspattande följande frågor: Folkhälsa. Lika medborgerlig rätt, Jordfrånja, Arbetslösheten, Frihandel och fred — och med anledning av den föreliggande situationen uttalar sig Mot borgerlig samling.

Vi vilja hävda:

Folkhälsa genom kvalitativ förbättring av folkmatariet!

Mäns och kvinnors lika rätt till arbete!

Mäns och kvinnors lika rätt inför lagen!

Samhällets ingripande mot uppskrivat jordvärde och värdestegring i årtiomark!

Rättvisare beskattning av jordbruket!

Utnyttjande av produktivt arbete i kampen mot arbetslösheten!

Verkliga arbetsstillfällen, även med större engångskostnader istället för nödhjälplöser!

Särskilt ingripande mot ungdomens arbetslöshet!

Fri samfärdsel mellan folket!

Fred genom skiljedom och avrustning!

Vi vilja vid andrakammarvalen 1928 stöjda de kandidater, män och kvinnor, som kunna och vilja främja dessa frågor och synpunkter!

I detta syfte väjda vi till samling!

för angrepp öppna Adriatiska kust. Fördelar och nackdelar bli emellertid väsentligt anordnade placerade då Italien fått som den franska pressen brukar säga "sina gränser utsträckt till Drin" (den största av Albanien floder, som bildar gräns mot Jugoslavien) och då det italienska inflytandet är så starkt som det f. n. är i det strategiskt in mer än ekonomiskt viktiga Valona — det Adriatiska havets Gibraltar, som staden med fullt fog pågår kallas, nyckeln varmed det kan öppnas och slutas till.

De veta också, att det för den ledarsättning som Jugoslavien efter kriget eftersträvat på Balkan, är skadligt att hava en främmande stormakt så fäst i en av Balkans länder och upprepa allt otågligare och beständare den sats: Balkan åt Balkanfolken som de s. k. "europiska" beskyddare fransmännen präglat. Det stora spörsmålet f. n. är om jugoslaverna skola få sina grannar på halvön med de dånade fältrop och om följaktligen på de vägar dessa föra nu bygga till mötes mot dem italienerna i Albanien draga, en gång skola marschera ej mot varandra fiendliga trupper men i stället allierade på väg ned till kuster till försvaret mot gemensamma angripande.

Då Österrike annekterade Bosnien och Italien något senare Tokviarne, uppstod år 1912 den s. k. Balkanska ligan, som var avsedd att förena Balkans stater gentemot "Europa". Denna liga sögs i stycken av världskriget, men nu på sistone av dessa dagar börjar man på nytt tala om ett Balkanförbund — det Balkanska Locarno är den benämning som vanligast därför brukas — och många tecken tyda på att det talet skall kunna bli verklighet.

Då Italien bedömer sina möjligheter på Balkan, och sin ställning gentemot Jugoslavien i all synnerhet, brukar det räkna med Ungerns resp. vänskap till sig själv och mistro till Jugoslavien planer, med Rumaniens passivitet på grund av egna stora svårigheter, med Bulgariens svartsjuka för de stora områden Jugoslavien fått sig tilldelade, med Greklands neutralitet, berende på inre svaghet och generationers brist på kraftfullt initiativ. Men utvecklingen rider fort i våra dagar och kanske framförtallt nere på Balkan, där de sista årens

Bernhard Shaws vägledning i socialism

Efter allt vad man vet om mr. Bernard Shaw, Englands allvarsamme skämtare, måtte det vara en utsökt förmån att vara i tillfälle att få ställa en fråga till honom. Ty utom nöjet av ett särdeles och överraskande svar, kan man bereda sig på att också genom svaret få veta något.

Allt vad han sysslar med ägnar han det mest koncentrerade arbete och intresse, det må sedan gälla teater- eller musikkritik, sceneteknik, författarskap. Och ur sina kunskaper ger han sedan på lämpliga ställen ett omdöme om ett förhållande, ett svar på en fråga, som aldrig förfelar att göra verkan.

Mr. Shaw har nyligen besvarat en till honom ställd fråga — en intelligenta kvinnas bad om en definition på socialism — genom att ge ut en bok på 495 sidor. Boken heter Den intelligenta kvinnans vägledning i socialism.

Mr. Shaw, som i fyrtio år tillhört den långsamt skyndande socialistiska riktningen Fabian society, har under dessa år uttryckt sin mening om socialismen i en rad föreläsningar, böcker, broschyurer och tidningsartiklar, Hans nya "handbok" är en omsorgsfullt och formellt överdäligt gjord sammanfattning av dessa åsikter.

Mr. Shaw utgår ifrån att den frågande damen inte mycket sysslar med abstrakt tänkande över sociala frågor men tänkt så mycket

kaos långt mindre berott på anarki och upplösning än på strävandet att bryta med det gamla och att plötsligt taga steget från medeltid till nutid, och där även att, så att säga, taga igen det förlorade är så bringande, att man redan nu kan skönja resultat den man trodde först nästa generation eller den därpå följande skulle kunna nå.

Emellertid, vilka förändringar som än ske, ensartad förblir dock den balkanska naturen och ensartat — trots allt — torde förbliva lynnet hos dessa olika balkanska folk som dock alla bestå och komma att bestå av herdar och jordbrukare. Det slår opphörligt den som färdas på Balkan, att han finner skillnad väl mellan bergsbon och lågländsodlaren men knappast mellan rumäner och albaner, jugoslaven och bulgaren. Och denna under alla ytans skilljaktigheter starka frändskap, vilken, som antyfts, Jugoslavien så energiskt hävdar, förmäns även av de andra och har desutom för Frankrike blivit ett propagandavapen varmed detta senare land kraftigt bekämpar Italien. Det allra sista av Balkanmytt är den fascistiska regeringen i sin senaste "dagorder" i skarpa ordalag protesterade mot att Frankrike med icke alltid rena medel bekämpar den italienska Balkanpolitiken, och mot att den franska pressen genom förfälsknings- och förvirrande ställer denna i alldeles orätt dager — det är ju en gång så att då ett Balkanfolk tvistar med ett icke-balkanskt, så kunna de icke isoleras utan andra av det senaste slaget dragas också med i grälet, och därför är det onckligen för hela Europa av betydelse att ej heller vid Adria ser ut att kunna i detta oväderså bli klart och sol utan i stället molnen skockas allt tätare.

mera över de spörsmål, som rör henne själv och hennes familj. Han börjar med att säga, att allt beror på hur förmogenheten delas upp. Det är ingenting som bevisar att det sätt på vilket vi nu delar är värken naturligt eller en gång för alla bestämt. Definitionen på socialismen blir också enligt mr. Shaw en oäktnakt att ersätta människors arbete efter värdet av de produkter de frambringar — en murare är inte större producent än en präst, fastän han öro synliga och ideer inte. Men vi gör alla vår nytta om vi utför ett ordentligt arbete. Därför är den enda rejälare metoden att vi alla skall ha lika, eller så lika som möjligt, del av resultatet.

Kapitalismen bör hellre kallas proletarianism.

Både rikedom och fattigdom är ett brott och en civiliserad stat skulle därför inte kunna tolerera någondera.

"Det är kanske den största darskap som en nation kan göra sig skyldig till, att våga använda fattigdom som ett slags straff för sådana förbrytelser, som man inte sätter folk i fängelse för. Det är lätt att säga om en lat man: Å, låt honom vara fattig. Det är rätt att honom. Det kommer att bli honom en nyttig läxa för hans lättja. När vi säger så, är vi själva för lata att tänka. Vi har under inga omständigheter rätt att ha fattiga människor, antingen de sedan är lata eller flitiga, supiga eller nyktra, hyggliga eller samhällsväldiga, skotsamma eller slarviga, kloka eller dumma. Om de gjort sig förtjänta av likande, låt dem då lida på något annat sätt. Ty fattigdomen i och för sig kommer inte att skada dem själva hälften så mycket som den skadar deras oskyldiga grannar. Den är en allmän fara likavisa som en personlig olycka. Att tolerera den är ett nationellt brott. —"

"Det är ingen ursäkt för rikedomens att den skapar arbetstillfällen. Det är ingen förtjänst.

En mördare ger sysselsättning till böden. En bilist, som kör över ett barn ger arbete åt ambulansen. Döknern, begravningsnäringsprenören, prästen och affären som tillverkar sorgkläder, han sysselsätter kusken, som kör likvagnen och dödgårvarn. Kort sagt så många praktiska människor att när han slutar med att köra ihjäl sig själv, vore det otacksamt att inte resa en stat ut honom som allmän välgörare."

I den socialistiska staten skall råda större frihet, men där kommer inte att finnas rym för sysselsömler. Var och en måste betala för sitt uppehälle i världen med arbete och arbetet skall vara påbudet i lag. Efter en generation eller två, när våra falska föreställning att det är fint att göra ingenting har försvunnit, skall vi vara övertygade om att den simpla kvinnan är hon, som tar mer från sitt land än hon ger det; den medelmåttiga är hon som bara ger jämnt igen för vad hon tar. Men den sanna lady är hon som genom sitt arbete frikostigt ger dubbelt igen mot vad hon fått, lämnar nationen i tacksamhetsskuld och världen bättre än hon funn den. Genom sådana verkliga damer och deras öner kan den mänskliga rasen räddas. Men inte på något annat sätt."

Pier Gu dro.

**FÖRSÄKRING
SKANKER
TRYGGHET**

**FOLKET
Livförsäkring**

SAMARBETE
Brand- Olycks-
falls- Garanti-
Bil-försäkring

Kooperationens Försäkrings-Anstalter
Kungsgatan 5 - Stockholm